

# Zpráva z mezinárodní konference Metal and Religion

7.–8. 9. 2022, Brno, Česká republika

Nela Balíková, FF MU, Ústav religionistiky  
e-mail: 512910@mail.muni.cz

Ve dnech 7. a 8. září 2022 pořádal Ústav religionistiky Masarykovy univerzity v Brně na své domácí univerzitní půdě hybridní mezinárodní konferenci *Metal and Religion*, na níž se sešlo sedmnáct akademických příspěvků, z toho dvě úvodní přednášky byly vedeny hlavními zahraničními hosty.

Konference byla oficiálně zahájena v ranních hodinách 7. září vřelým přivítáním účastníků organizátorem Miroslavem Vrzalem z výše zmíněného ústavu. Po úvodu bylo slovo předáno prvnímu hlavnímu řečníkovi, profesoru Marcusi Mobergovi z Åbo Akademi University ve Finsku. Ten ve svém projevu na téma *Metal and „Religion“: A View from the Discipline of the Study of Religion* představil úvod do studia metalové hudby v kontextu jeho akademické cesty. Příspěvek se zaměřoval především na heavy metal, který je žánrově charakteristický svými apokalyptickými vizemi z Bible, světem mytologie a legend, různými směry okultismu, pohanství a satanismu, a s tím spojenou kontroverzí, morální panikou a strachem z uctívání ďábla. Profesor Moberg také neopomenul upozornit na mnohá úskalí, která s sebou studium náboženských aspektů v metalové hudbě přináší.

Po krátké přestávce navázal na hlavní přednášku příspěvek *„Psalm of an Unborn“: Conservatism in Christian Metal* Reinharda Kopanskiho z University of Siegen, který byl zaměřený na populární křesťanskou hudbu a její význam pro evangelikální hnutí. Kopanski zde nabídl vhled do svého připravovaného projektu, Music, Religion and Politics. Projekt se zabývá otázkou, jakým způsobem jsou striktně konzervativní sociálně-politické názory evangelikálů na úpadek hodnot ve společnosti reflektovány v jejich hudbě. V textech písní evangelikálních metalových kapel se snaží zkoumat jejich postoje k otázkám homosexuality, rovnosti pohlaví a potratů.

Následující příspěvek *Czech Black Metal and Satanism in the Late 80s and Early 90s: Törr, Root and Master's Hammer* od Miroslava Vrzala se zaměřil na počátky československé blackmetalové scény. Rozebíral, jakou roli hrál satanismus v ideologii a diskurzu u skupin Törr, Root a Master's Hammer, které byly v českém prostředí hlavními představiteli první vlny black metalu.

Poslední příspěvek ranního panelu s názvem *Do They Really Mean It?: Five Functions of the Reception of Religious Symbols in Black Metal* přednesla Anna-Katharina Hoepflinger z Ludwig Maximilian University of Munich. Zabývala se náboženskou symbolikou používanou v metalové hudbě a otázkou, zda odkazují religiózní symboly používané v metalu na náboženské názory hudebníků, nebo jsou používány jen v hravém duchu. Skrže otázkou *Do They Really Mean It?* se autorce

podánilo nás s touto problematikou vtipně seznámit, stejně tak jako představit své vymezení pěti různých funkcí využití náboženských symbolů v black metalu.

Po přestávce na oběd otevřela odpolední panel Oksana Smorzhevskaja z Taras Shevchenko National University of Kyiv příspěvkem *Folk-Metal Band „Shadow of the Sun“: Music, Outlook, Action* zaměřeným na novopohanskou metalovou skupinu Shadow of the Sun, která je velmi populární v náboženské komunitě Rodná víra. Legendární se dle badatelky stala hlavně jejich píseň „Sword of Arei“. Kapela se také zaměřuje na popularizaci ukrajinského jazyka.

Jeremy Swist z Brandeis University a Aneirin Pendragon z University of St. Andrews prezentovali svůj příspěvek *Hellenic Polytheism & Heavy Metal: From Classical Reception to Contemporary Ritual*. Ve své práci upozorňovali na problematiku, kdy se studie na téma metalové hudby a jejího propojení s klasickou mytologií a historií soustředily pouze na koncepci smrtelných hrdinů, avšak bohům helénského panteonu a dalším tématům souvisejícím s klasickou civilizací nebylo věnováno tolik pozornosti. Jejich prezentace se proto zaměřovala na nejoblíbenější božstva řeckého panteonu, a to jak u kapel, které praktikují helénský polyteismus, tak u skupin, kde se tato božstva objevují symbolicky. Jejich postřehy byly zároveň obohaceny o osobní zkušenost, kdy jeden z badatelů je metalista a druhý praktikující řecký polyteista.

Shamma Boyarin z University of Victoria nás ve svém příspěvku *Wordless Ecstasy: The Jewish Drone/Doom Mysticism of Dveyekus* prvně překvapivě seznámil s příběhem pastýře, který, ač nebyl vychováván v židovské víře, dokázal pomocí písně přednést cennější modlitbu než ti, kteří ji prováděli za pomoci liturgie. S podobným důrazem na roli hudby v náboženské praxi pracuje dle Boyarina také metalová kapela Dveyekus, která propojuje tradiční chasidské melodie s mystickým potenciálem hudebního žánru drone.

Po krátké pauze jsme se vrátili k posledním dvěma příspěvkům prvního dne konference, které přednesli Stoyan Sgourev z New Bulgarian University a Matouš Mokrý z Ústavu religionistiky Masarykovy Univerzity. Sgourev se ve svém příspěvku *„Burning the Bridges“: The Pursuit of Authenticity in Norwegian Black Metal* zaměřoval na norské blackmetalové kapely, které byly spojeny s účastí na kriminálních aktivitách. Ve své analýze se zabýval dvěma teoretickými problémy: co vede aktéry k překračování norem a „pálení mostů“, vedoucích paradoxně ke společenskému přijetí? A proč je způsobování problémů někdy účinnější cestou k uznání než kompromis? Matouš Mokrý se ve svém příspěvku *Unholy Alliances: Preliminary Remarks on the Esoteric Interaction with Black Metal* také věnoval black metalu, ale své téma zaměřil na temnou okulturu. Upozorňoval především na to, jak je její symbolika reflektována ve většinou temné esoterické a alternativní spiritualitě a jak tato reflexe dovádí aktéry na tomto spirituálním milieu k interakci s black metalem.

Po těchto příspěvcích a následné přestávce na kávu byla zahájena online diskuze s Bartłomiejem Krysiukiem z polské blackmetalové skupiny Batushka. Ta byla následována představením projektu Ossarium, ve kterém od roku 2013 zkoumají Yves Müller a Anna-Katharina Hoepflinger veřejné vystavování lidských ostatků a vizuální inscenaci smrti z hlediska kulturních studií.

První den konference byl zakončen after-party, která se konala v klubu M13. Její součástí byl koncert deathmetalové skupiny Slaves of Passion se zpěvačkou a studentkou Ústavu religionistiky Masarykovy univerzity Lenkou Chmelařovou.

Následující den konference opět pokračovala od ranních hodin. Slova se ujal druhý hlavní přednášející Niall Scott z University of Central Lancashire. Niall Scott je redaktorem časopisu *Metal Music Studies* a byl také zakládajícím členem a předsedou International Society for Metal Music Studies (ISMMS) a spolutvůrcem World Metal Congress (WMC). Ve své rozpravě *Apophatic Transgressions and Hymns to the Void* se zabýval mimo jiné pozicí křesťanství v metalovém světě. Podle Scotta se můžeme setkat s explicitně protikřesťanskou náladou a nenávisí vůči náboženství a jeho institucím až po jeho „zvláštní“ chápání v případech křesťanského metalu. Scott upozorňoval, že metalová kultura je křesťanské teologii zavázána, protože právě ta přinesla apofatickou teologii, jejíž postupy prochnuly jak metalové texty, tak estetiku. Přednáška dále pokračovala v konverzačním duchu, kdy Ondřej Daniel a Miroslav Vrzal pokládali Niallu Scottovi otázky a moderovali diskuzi.

Po přestávce přišel na řadu příspěvek *Embodied Voice of the Oppressed: The Feminist Exorcisms of Lingua Ignota* od Dawida Kaszuby z Jagiellonian University. V díle umělkyně jménem Lingua Ignota prozkoumával použití křesťanské symboliky a postsekulárních feministických narativů. Tato umělkyně vnímá svou tvorbu jako sebeexorcismus a její vystoupení jsou navržena jako explicitní katarzní rituály. Svou inspiraci čerpá jak z biblické rétoriky, tak i z díla středověké mystičky Hildegardy z Bingen.

Márk Nemes z University of Szeged v příspěvku „*The Ones Who Called Satan*“: *An Examination of a Written Manifestation of Christian Moral Panics Regarding Heavy Metal* se zabýval analýzou knihy *Adoratori del Diavolo e Rock Satanico* od Corrada Balducciho. Tento křesťanský autor ve své knize pojednává o paralelách mezi satanismem a heavy metalem. Svým počinem se kolem této scény snažil vyvolat morální paniku. Nemes se dále zaměřoval na společenský dosah a úspěch podobných knih a brožur.

Poslední příspěvek ranního panelu přednesl Jakub Jahl z Ústavu filosofie a religionistiky Univerzity Karlovy. Ve své studii *Marilyn Manson and the Antichrist of Modern Age* se zaměřoval na symbolickou a metaforickou proměnu postavy antikrista v díle Hughy Briana Warnera (Marilyna Mansona). Zabýval se také otázkou, jak tato změna ovlivnila nejen osobní život samotného zpěváka, ale i jeho posluchače. Jahl se věnoval i současným obviněním Mansona ze sexuálního násilí na ženách.

Po obědové přestávce a společném výletu do Kostnice u sv. Jakuba jsme se vrátili k poslechu dvou více filosoficky zaměřených příspěvků od Marka Vodičky a Vojtěcha Voláka z Univerzity Karlovy. Marek Vodička nás v příspěvku *Metal and the Sublime* uvedl do problematiky vznešenosti jako estetického zážitku a její historie. Zaměřil se dále na specifické žánry metalové hudby, které se ve svých posluchačích snaží pocit vznešenosti vyvolat. Vojtěch Volák přednesl příspěvek na téma *Immanent Lobster God: Creating the New within Metal Subgenres*. Snažil se vnést metafyzický vhled deleuzovské filosofie do procesu, kterým vznikají nové subžánry metalové hudby. To provedl analýzou konceptu dvojitého členění ve formě „božího soudu“ a „těla bez orgánů“.

---

Po krátké pauze jsme se dostali k posledním dvěma závěrečným příspěvkům. Prvním z nich byla práce Pasqualiny Eckerström z University of Helsinki. Prezentace na téma *The Unintended Consequences of State-Enforced Orthodoxy: „Blasphemous“ Metal Music as Secondary Deviation in Iran* analyzovala metalovou hudbu v Íránu, kde byly produkce, ale i poslech většiny jejích forem zakázány jako forma náboženské deviace. Eckerström zkoumala, jak se iránská hudebníci vyrovnávají s napětím mezi ortodoxií a svobodou projevu.

Poslední příspěvek konference přednesl Sergio Miranda-Bonilla z University of Guanajuato s názvem *Theological Language, Postreligious Paradigm, Demythologization and Metal Music Cultures*. Autor zde navrhol aplikaci teologického jazyka spojeného s dogmatem, mytologií a morálkou na zkoumání metalové kultury.

Konference byla zakončena diskuzí u „kulatého stolu“, která se zabývala postavením a perspektivou studia metalové hudby ve střední a východní Evropě. Miroslav Vrzal nejdříve prezentoval informace o nedávno vzniklé síti badatelů Metal Studies in Central and Eastern Europe. Poté následovala diskuze s online i fyzicky přítomnými účastníky ohledně toho, čím může být region střední a východní Evropy pro metal studies zajímavý a co mohou Metal Studies in Central and Eastern Europe přinést zkoumání tématu na globální úrovni. Kdo si nenašel čas na tak inspirativní událost, nemusí však zcela zoufat – vybrané epizody konference budou dostupné ke zhlédnutí na youtubovém kanálu Czech Metal Studies.